

DZIEWULSKA ANIELA

pseud. "Krystyna"

Urodziła się 20 czerwca 1916 w Krakowie jako córka Władysława - profesora USB i Jadwigi z Malinowskich.

Kształci się w Wilnie, gdzie kończy w 1939 wydział matematyczno-przyrodniczy USB; wcześniej - 1 października obejmuje stanowisko z-cy asystenta w uniwersyteckim obserwatorium astronomicznym. Swoje obowiązki wykonuje do 15 grudnia 1939, tj. do dnia zamknięcia USB przez okupacyjne władze litewskie. Na tym stanowisku pozostaje jednak przez dalszych kilka miesięcy, nie otrzymując wynagrodzenia z tytułu wykonywanej pracy.

Od wiosny 1940 do jesieni 1941 pracuje fizycznie w ogrodach w Wace oraz w "Dailė" /spółdzielnia ludowych wyrobów artystycznych/.

W r. szk. 1941/42 w okolicach Dryświat jako nauczycielka fizyki i matematyki przygotowuje ³⁾ młodzież do małej i dużej matury.

Od września 1942 do czerwca 1944 działa na terenie Wilna: jako nauczycielka tajnego nauczania realizująca w kompletach program szkoły średniej oraz w konspiracji.

We wrześniu 1942 D. wstępuje do AK wprowadzona przez → Teodora Cetysa /"Sławek"/ i w październiku tegoż roku zostaje zaprzysiężona. Początkowo pracuje jako łączniczka III oddziału sztabu Okręgu Wileńskiego. Wiosną 1943 wraz z siatką łączności przechodzi do dyspozycji → ppłk. Lubosława Krzeszowskiego /"Ludwik"/.

Do jej obowiązków należy kierowanie łącznością szefa sztabu z komórkami na terenie m. Wilna, prowadzenie sekretariatu szefa sztabu oraz archiwum, organizowanie odpraw członków sztabu Okręgu Wileńskiego.

Po aresztowaniu ppłk. L. Krzeszowskiego 17 lipca 1944 przez NKWD D. wraz z siatką łączności przechodzi do dyspozycji → mjr. Stanisława Heilmana /"Tomasz", "Wileńczyk"/, który został kolejnym szefem sztabu.

Swoje obowiązki "Krystyna" pełni do 17 października 1944, tj. do dnia aresztowania. Podczas pobytu w więzieniu śledczym NKGB na ul. Ogiarnej udaje się jej nawiązać konspiracyjny kontakt z → "gen. Wilkiem", któremu przekazuje informacje o wydarzeniach w mieście i sztabie Okręgu ⁴⁾ po jego zdradzieckim aresztowaniu w kwaterze gen. Czerniachowskiego.

Po długotrwałym śledztwie zostaje 29 sierpnia 1945 skazana przez sowiecki sąd wojskowy na 10 lat obozów ⁵⁾ poprawczych /ITŁ/ i 5 lat pozbawienia praw obywatelskich.

Wyrok odbywa w: Prąwieniszkach k/Kowna /do lutego 1946/, w ITŁ w Mesju - Komi ASRR /do lutego 1948/, w spę-obożach na trasie tajszceckiej obwodu Irkuckiego /do listopada 1954/ ⁶⁾ oraz w sowchozie Krasnogorski i Iespromchozie rejonu Suchobuzimskiego kraju Krasnojarskiego.

⁸⁾ Przeżycia lat spędzonych na "niehumanitarnej ziemi" przedstawiła w książce Konwój strzela bez uprzedzenia /Białystok 1995/.

Po powrocie do Polski w końcu 1955 osiedla się w Warszawie, gdzie po okresie rekonwalescencji pracuje naukowo w Instytucie Meteorologii i Hydrologii, a następnie w Instytucie Geofizyki PAN. Wychodzi za mąż za Leona Łosia, zdobywa ⁹⁾ tytuł doktora nauk fizycznych i stanowisko docenta. Na emeryturę w 1981 przechodzi jako kierownik Zakładu Fizyki Atmosfery.

Jej zasługi w działalności niepodległościowej zostały uhonorowane: Krzyżem Walecznych, Srebrnym Krzyżem Zasługi z Mieczami, Krzyżem Armii Krajowej, Medalem Wojska.

R. Korab-Żebryk, Operacja wileńska AK, W-wa 1985

E. Banasikowski, Na zew Ziemi Wileńskiej, Paris 1988

L. Tomaszewski, Kronika wileńska 1941-1945, W-wa 1992

Wilno jako o nisko oświaty w latach próby, Białystok 1994

1/ 1938 /dodać/

2/ zamiast zdania: Na tym stanowisku..... dać: Dzięki zezwoleniu władz litewskich może kontynuować pracę w Obserwatorium Astronomicznym przez dalsze ¹⁰⁾ parę miesięcy, naturalnie bez wynagrodzenia.

3/ zamiast: młodzież dać: dwóch chłopców

4/ zamiast: sąd wojskowy, dać: Trybunał Wojenny

4a) zamiast: po jego aresztowaniu, dać: po aresztowaniu jego i "Sławka"

5/ zamiast: obozów poprawczych dać: obozów pracy przymusowej

6/ dodać: t. zw. Ozierąg

7/ zamiast: oraz w sowchozie... , dać: poczym zostaje przesłana na bezterminowe zesłanie do sowchozu..... ¹¹⁾

8/ zamiast: Przeżycia..... dać: W książce "Konwój strzela bez uprzedzenia" przedstawia ponad 800 nazwisk ~~konwój~~ Polek w więzieniach i łagrach verte!

(d.c.) sowieckich oraz wyjątki z ich wspomnień /Białystok 1995/.

g) zamiast = tytuł dać : stopsen